









# Fruit: Pijler van Gelderland

Op 15 maart hebben de verkiezingen van Provinciale Staten van Gelderland plaatsgevonden. Ter voorbereiding op de komende ontwikkeling en het opvolgende coalitie-akkoord, hierbij een factsheet voor #fruit als pijler voor Gelderland.

Het Gelders Rivierengebied is al eeuwenlang dé plek waar water en bodem zorgen voor een vruchtbare fruitteelt. Met name appels, peren, kersen, pruimen en rode bessen komen uit Gelderland. Maar ook aardbeien, frambozen en bramen worden hier geteeld. Door de aanwezigheid van de teelt heeft zich een economisch fruitcluster, in Gelderland, dichtbij de teelt, spectaculair ontwikkeld: afzet, technologie, leveranciers, onderzoek en onderwijs zijn in onze regio present. Daarmee bevindt hét fruitcluster van Nederland zich in het Gelders Rivierengebied!

## De economische waarde van fruit

-  Grootste fruitregio van Nederland (30%)
-  4700 hectare teelt en landschap
-  500 fruittelers-ondernemers
-  Clusterwaarde meer dan 500 miljoen, recente cijfers gaan richting 800 miljoen
-  6600 arbeidsplaatsen
-  60% van alle appels en peren gaan via onze regio naar de consument. Voor appels is dat zelfs 80%.
-  Meer dan 50 fruitclusters-spelers met internationale hightech koplopers positie (koelen, sorteren, spuiten, kennis & advies, etc.)
-  In Provincie Gelderland zijn 12 bedrijven met bijna 74 ha fruit onder glas in Gelderland voor zachtfruit teelt (met name aardbei) en opkweek (planten). Deze bedrijven hebben een gezamenlijke productiewaarde van 37 miljoen. Dit is 13% van het totale areaal in Nederland. (Bron: Glastuinbouw Nederland)

Fruit is gezond, heeft een lage klimaatimpact (zie grafieken) en wordt in hoge mate in Nederland geconsumeerd. Daarnaast leveren de fruitboomgaarden een belangrijke bijdrage aan de aankleding van het landschap, de natuurlijke beleving en de biodiversiteit. Niet voor niets is de Betuwe bekend om de bloesem en de vele toeristen die hier aangenaam verblijven.

Fruit is historisch de drager van de regio, de huidige naamgever (Fruitdelta Rivierenland) en vanuit economie én brede welvaart de meest gezonde en duurzame pijler van Gelderland. De toekomst van het Nederlands fruit ligt in Gelderland!

## De topsectoren van Gelderland & fruit

### FRUIT & FOOD

Fruit is één van de pijlers in ons voedselsysteem. Zowel vers, onbewerkt als verwerkt nuttigen we dagelijks fruit. Gelderland staat bekend als de grootste fruitprovincie van Nederland en heeft een belangrijke rol in de totale fruitketen. Daarnaast spelen ook veel Gelderse bedrijven in hightech & data internationaal een toonaangevende rol.

### FRUIT & HEALTH

Fruit is een onderdeel van de 250 gram groente & fruit die volgens het Nationaal Voedingscentrum, de schijf van vijf, elke dag door de Geldender gegeten moet worden. Preventie met fruit in plaats van herstel achteraf. Als we in Nederland deze norm gaan halen, is overigens maar de vraag of er in Nederland voldoende fruit geteeld wordt.

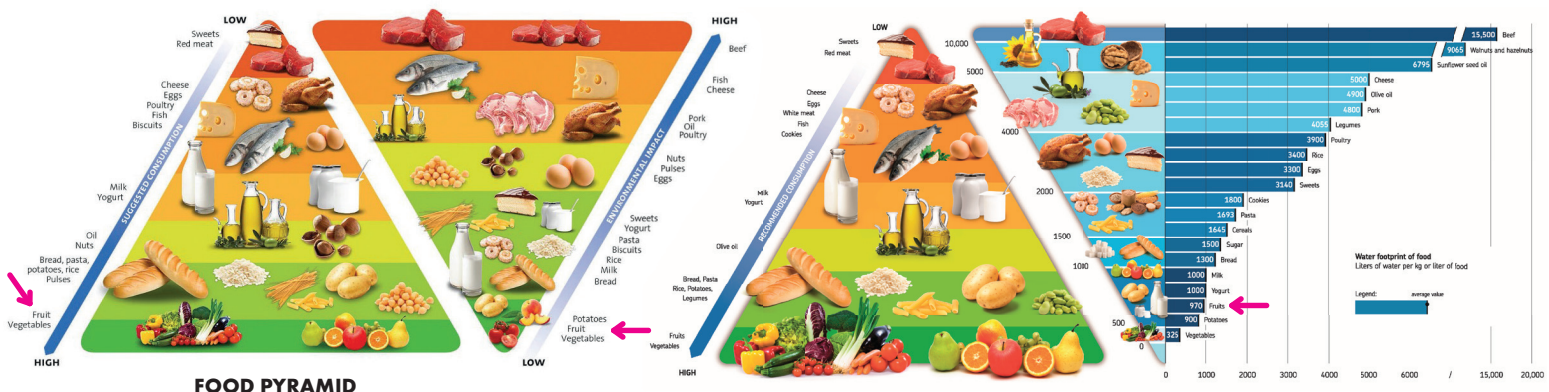
### FRUIT & ENERGY

Fruit geeft niet alleen energie aan de mensen maar kan een belangrijke schakel worden in een gebalanceerd energie/warmtenet waarbij restwarmte van koelhuizen woningen verwarmen en kassen electra opwekken. En de kansen voor functiecombinatie van boomgaarden met zonnepanelen erboven verschijnen en moeten verder onderzocht worden. Daarnaast legt een boomgaard gemiddeld 30 ton kilogram Co<sup>2</sup> per hectare vast.

## Fruit: Veel gezondheid, weinig impact op het milieu & water

ENVIRONMENTAL PYRAMID

WATER PYRAMID



Footprint Accounting: The Case of the Barilla Company by Marta Antonelli and Luca Fernando Ruini - 2014

# Speerpunten voor fruit in Gelderland

Oproep aan de politieke partijen in Gelderland om bij de vorming van een nieuwe coalitie de volgende speerpunten mee te nemen.

## Versterken fruiteconomie

Gelderland is de grootste fruitprovincie van Nederland. De Betuwe is één van de top 10 teeltgebieden van fruit in de wereld. Zeker als het gaat om innovatie en vernieuwing waarbij ook het samenspel tussen toelevering, technologie en teelt toonaangevend is. De economische waarde van fruit is in het Rivierengebied groot en groeit door richting één miljard euro. Het gebied is het speerpunt van zowel teelt, handel als technologische ontwikkeling. Een actief beleid van overheid het economisch cluster in deze regio actief te versterken is noodzakelijk. Wel is er een versnelde vernieuwing noodzakelijk van met name het appel-areaal (R3AP Programma) waarbij duurzaamheid en technologische innovatie hand in hand gaan.

**Actie:** Benoem het economisch cluster fruit als pijler van de Provincie Gelderland. Ontwikkel hiervoor o.a. een versnellingsprogramma gericht op de toekomst. Zoals een internationaal start-up programma.

## Handjes voor...

Alhoewel er hard wordt gewerkt aan het automatiseren van processen in de fruitteelt, zowel bij teelt als verpakken, waarbij robohandjes overnemen blijft arbeid een issue de komende jaren. De internationale werknemer blijft een sleutelrol spelen en dat vraagt een aanpak waarbij deze gewaardeerd wordt en er perspectief wordt geboden. Ook ontstaat er steeds meer crossover functies tussen technologie & fruit die ingevuld moeten worden. Werk maken van goede huisvesting is hiervoor randvoorwaarde. Niet alleen short-stay tijdens de oogst op het fruitbedrijf maar in toenemende mate mid-longterm stay voor andere functies, inclusief kenniswerkers.

**Actie:** Ondersteun initiatieven zoals FruitVillage, waar ondernemers en regio werk maken voor hoogwaardige huisvesting met perspectief voor de internationale werknemer van morgen.

## Bodem & water in balans

Met de aanwijzing van een groot areaal in het hart van de fruitteelt voor de winning van drinkwater en het steeds meer "tekort" van water in de zomer door de klimaatontwikkeling, is het noodzakelijk dat er een nieuwe balans komt in de beschikbaarheid van water. Hierbij speelt de structurele aandacht voor het beschikbaar houden van de unieke bodem voor de fruitteelt in Gelderland voor de fruitteelt een sleutelrol. Bodem en water zijn sturend, ook voor gezonde bomen en struiken voor de teelt van kwaliteitsfruit! In Gelderland ontwikkelen van de kracht van Riverenland: een innovatieprogramma voor water en teelt. Meer met minder.

**Actie:** Geef snel uitvoering aan 7-punten Betuwse Watertafel en kom met een water innovatie agenda voor een nieuwe balans. Drinkwater en het appeltje voor de dorst kunnen prima samen in onze waterrijke Provincie.

## Fruit is het landschap

Fruitteelt is een belangrijke landschappelijk waarde in het Gelderse landschap en dan met name de Betuwe. Het toerisme wordt hier gedragen door de boomgaarden en de historische elementen zoals Marienwaardt, etc. Bewoners wonen er graag vanwege de mooie landschappen van fruit en rivieren. milieumaatregelen, klimaatverandering, dwingen de teler tot het inzetten van Teelt Ondersteunende Voorzieningen (TOV's) die niet altijd als fraai worden ervaren in het landschap. De telers zijn zich hiervan bewust maar staan ook vaak met de rug tegen de muur. TOV of GWB-middelen? Er dient een wel afgewogen provinciaal beleid te komen voor de gecombineerde inzet van TOV's en Gewasbescherming in de provincie.

**Actie:** Maak ruimte in de wet- regelgeving voor de inzet van teeltondersteunende voorzieningen, in combinatie met gewasbescherming, als basis voor een verduurzaming van de teelt op natuurlijke wijze ingepast in het landschap.

## Versterken innovatie & fruit

De fruitteelt anno 2023 staat voor grote uitdagingen zoals ook hier al beschreven. Hiervoor zijn innovaties nodig. Dit door een actief innovatiebeleid te ontwikkelen in Gelderland waar de Universiteiten WUR, Radboud en UTwente gezamenlijk met het bedrijfsleven gericht werken aan de fruitteelt en handel van morgen. Daarnaast is het noodzakelijk naast de bestaande voedingsbodems voor de topsectoren voor fruit(teelt) een eigen voedingsbodem voor startups te creëren.

**Actie:** Versterk het totale fruitcluster als keten door innovatiekracht (mensen en middelen) te organiseren waarin de bedrijven samen met de Proeftuin in Randwijk, de Fruit Tech Campus, de WUR/Radboud/UTwente en andere relevante stakeholders gezamenlijk zich richten op het versterken van het eco-systeem. Kom tot uitvoering van programma's als R3AP (programma om het appelareaal te verjongen en verduzamen) om de teeltbasis van fruit in Gelderland te versterken en een versnelling te geven aan innovatie-weerbare boomgaarden.

## Educatie voor fruit

De volgende generatie fruitteler, evenals medewerker in handel en afzet hebben een totaal ander profiel als de huidige generatie. Deze NextGen vraagt een educatie programma gericht op de regionale fruitteelt waarbij toeleiden van nieuwe mensen, gecombineerd met het opleiden van de huidige generatie actief wordt gestimuleerd. Het ecosysteem voor innovatie & educatie, De Fruit Tech Campus, moet versterkt worden en het centrale punt worden voor fruit in Gelderland (Foodvalley aanpak).

**Actie:** Ondersteun de opleidingen van de Fruit Tech Campus actief door ruimte te maken voor doorontwikkeling, als het Internationale Fruit Innocation (innovatie \* educatie) Centrum, het 'world fruitcenter' van Europa.

## De 'appeltheek' ontwikkelen

Dat fruit gezond is weten we. Maar toch wordt er in Nederland nog onvoldoende fruit geconsumeerd. Slechts 19% van de Nederlanders eet meer dan de geadviseerde 200gr fruit per dag. De fruitsector, Radboud UMC en Wageningen UR zouden samen met de Provincie Gelderland moeten inzetten op een programma om consumptie te verhogen, door productinnovatie, andere toepassingen, bewustwording en educatie van met name de jonge generatie.

**Actie:** Ontwikkel met diverse stakeholders een Gelders Gezondheidsprogramma waar fruit centraal staat. Maak een verbinding tussen de Gelderse Health initiatieven en de fruitcluster.

## Fruitboard voor versnelling

Om een versnelling van het cluster te bewerkstelligen ontwikkelen we in het cluster een Fruit Board (conform Lifeport Arnhem Nijmegen/Foodvalley) waarbij de regio intensief samenwerkt aan een versnelling van de ontwikkeling van het cluster. Deze board werkt samen met Greenport Gelderland (Totale Gelderse Tuinbouw - Stuurgroep Fruitpact) & Greenport Nederland (Nederlandse Tuinbouw), onder voorzitterschap van de verantwoordelijke Gedeputeerde met als uitgangspunt Ecologie x Economie = ECO<sup>2</sup>.

**Actie:** Provincie, neem samen met het economische cluster het initiatief voor een Fruitboard voor versnelling (FB). Neem regie in het uitbouwen van de positie Gelderland als Fruitprovincie van Nederland en een van de kerngebieden voor fruit (teelt) en toelevering (technologie, data) in de wereld.